

สถาปนา พุทธศักราช ๒๔๙๓

สยามรัฐ

ปีที่ ๔๔ ฉบับที่ ๑๔๙๒๖ วันอาทิตย์ที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๓๗

ปัญหาขาดแคลนน้ำ
...วิกฤตีกว่าที่คาดคิด

ที่มา : ฝ่ายวิชาการ ธนาคารกสิกรไทย

น้ำเป็นส่วนประกอบอยู่ในปัจจัยสี่ ที่มีความจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตของคน ไม่ว่าจะเป็นการอุปโภคและบริโภค ตลอดจนการเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การคมนาคม และการผลิตพลังงานไฟฟ้า น้ำจึงเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการดำรงอยู่ของสังคม น้ำมีแหล่งกำเนิดมาจากธรรมชาติ เป็นสิ่งที่ไม่สามารถหามาทดแทนหรือผลิตขึ้นมาใหม่ได้ ในอดีตการใช้น้ำมีความสัมพันธ์กับประชากร แต่ปัจจุบันเมื่อประชากรเพิ่มขึ้นแต่ปริมาณน้ำยังคงมีเท่าเดิม การขาดแคลนจึงเกิดขึ้น สภาวะการขาดแคลนน้ำในประเทศไทยเริ่มปรากฏขึ้นเมื่อประมาณ 10 ปีที่ผ่านมา และเด่นชัดขึ้นตั้งแต่ปี 2531 สำหรับในปี 2535 และ 2536 ภาวะการขาดแคลนน้ำได้สร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชนอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งเป็นช่วงปีที่มีความแห้งแล้งรุนแรงที่สุดเท่าที่เคยปรากฏมา

การขาดแคลนน้ำในปี 2536 ได้ปรากฏขึ้นตั้งแต่เดือนมกราคมเป็นต้นมา โดยเกิดการขาดแคลนน้ำดิบเพื่อการผลิตน้ำประปาที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งต้องแก้ไขด้วยการส่งน้ำจากเขื่อนภูมิพลและเขื่อนสิริกิติ์ลงมาถึงเขื่อนเจ้าพระยาและผันน้ำผ่านทางคลองส่งน้ำอนุสาสนนันท์ (คลองชัยนาทป่าสัก) และส่งตรงมายังคลองพระองค์ไชยานุชิตเข้าสู่คลองนครในเขตจังหวัดฉะเชิงเทรา และจากสภาวะน้ำน้อยได้เกิดปัญหาน้ำเค็มรุกกล้าเข้าไปทางปากแม่น้ำบางปะกง แม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำท่าจีนเร็วกว่าปกติ ทำให้น้ำในแม่น้ำบางปะกงไม่สามารถนำมาใช้ได้ ในแม่น้ำเจ้าพระยาความเค็มได้ขึ้นสูง ทำความเสียหายกับสวนส้มแถวบางมด ราชบุรีบูรณะ ส่วนที่แม่น้ำท่าจีนความเค็มได้ขึ้นไปถึงอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ซึ่งเป็นพื้นที่สวนผลไม้ที่สำคัญจำพวกฝรั่ง ชมพู่ มะม่วง กล้วยไม้ นอกจากนี้ยังได้เกิดปัญหาการเดินทางเรือในแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำสุพรรณและแม่น้ำน้อยที่เรือไม่สามารถสัญจรไปมาได้ตามปกติ ต้องติดค้างอยู่ที่ประตูน้ำโพธิ์พระยา จังหวัดสุพรรณบุรี ต่อมาเมื่อกรมชลประทานระบายน้ำมาให้ จึงจะสามารถผ่านไปได้และยังมีพื้นที่นาปรังขาดแคลนน้ำอยู่บ้างในบางพื้นที่จากเหตุการณ์ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากปัญหาขาดแคลนน้ำ

รัฐบาลได้พยายามเร่งแก้ไขปัญหาน้ำอย่างเร่งด่วน โดยออกมาตรการต่าง ๆ และทุ่มเงินงบประมาณจำนวนมากในการแก้ไขปัญหาน้ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการหาแหล่งน้ำโดยการสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ ซึ่งถูกคัดค้านและวิพากษ์วิจารณ์จากกลุ่มผู้มีความคิดอนุรักษ์ธรรมชาติว่าเขื่อนมิได้แก้ปัญหาน้ำท่วมฤดูแล้งน้ำ แต่จะส่งผลกระทบต่อทางด้านสิ่งแวดล้อมและความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างรุนแรง

สาเหตุของการขาดแคลนน้ำ

เมื่อ 4 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2532-2535) ได้เกิดสภาวะความแห้งแล้งขึ้นโดยในภาคเหนือ เขื่อนเขื่อนภูมิพลและเขื่อนสิริกิติ์ และภาคกลางในลุ่มน้ำเจ้าพระยามีปริมาณฝนรวมทั้งปีน้อยกว่าเกณฑ์เฉลี่ยประมาณร้อยละ 15 โดยมีปริมาณฝน รวมทั้งปีประมาณ 1,100 มิลลิเมตร จึงมีผลให้น้ำในอ่างเก็บน้ำเขื่อนภูมิพลและเขื่อนสิริกิติ์ มีปริมาณน้อยกว่าปีก่อน แต่เมื่อเกิดวิกฤติการณ์ภัยแล้งในปี 2535 เกษตรกรยังต้องการน้ำสนับสนุนการทำนาปรังอย่างมากมายรัฐบาลจึงได้ตัดสินใจปล่อยน้ำออกจากเขื่อนทั้งสองลงมาช่วย เพื่อมิให้ต้นข้าวได้รับความเสียหายจนน้ำเกือบหมดอ่างเก็บน้ำ

สาเหตุจากสภาวะฝนแล้ง จึงเกิดเปลี่ยนแปลงปริมาณน้ำต้นทุนในลุ่มน้ำเจ้าพระยา ซึ่งมีแนวโน้มลดลงทั้งปริมาณน้ำที่ไหลลงอ่างเก็บน้ำเขื่อนภูมิพลและอ่างเก็บน้ำเขื่อนสิริกิติ์ และปริมาณน้ำท่าในแม่น้ำเจ้าพระยา ปริมาณน้ำท่าที่ไหลลงอ่างเก็บน้ำภูมิพลและสิริกิติ์ โดยเฉลี่ยได้ลดลงจากประมาณ 10,360 ล้านลูกบาศก์เมตร เหลือเพียงประมาณ 7,000 ล้านลูกบาศก์เมตร หรือคิดเป็นร้อยละ 70 ในช่วงระยะเวลา 20 ปี ส่วนปริมาณน้ำท่าเฉลี่ยของแม่น้ำเจ้าพระยาที่จังหวัดนครสวรรค์ได้ลดลงจากประมาณ 22,200 ล้านลูกบาศก์เมตร เหลือเพียงประมาณ 16,700 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 76 และโดยที่ปริมาณความต้องการใช้น้ำในเขตลุ่มน้ำมีมากขึ้นกว่าเดิมทั้งน้ำใช้เพื่อการเพาะปลูก เพื่อการอุปโภคบริโภค รวมทั้งน้ำใช้ในกิจการอุตสาหกรรมและอื่น ๆ ขณะที่ปริมาณน้ำต้นทุนในเขื่อน

ภูมิพลและเขื่อนสิริกิติ์ที่จะสามารถระบายน้ำลงมาให้มีปริมาณน้อยลง แต่ในทางตรงข้ามปริมาณน้ำที่ต้องการนำมาใช้ในลุ่มน้ำเจ้าพระยานั้น มีอยู่หลายวัตถุประสงค์ที่สำคัญด้วยกัน ได้แก่ เพื่อผลักดันน้ำเค็มบริเวณปากแม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำท่าจีน เพื่อผลิตน้ำประปาของการประปานครหลวง ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อการเกษตรรวมทั้งการอุปโภคบริโภคของราษฎรในช่วงฤดูฝน ซึ่งความต้องการใช้น้ำในแต่ละปีประมาณ 12,850 ล้านลูกบาศก์เมตร ทั้งนี้ยังไม่คิดรวมไปถึงความต้องการใช้น้ำในอนาคตที่จะเพิ่มเป็นทวีคูณขึ้นไปเรื่อย ๆ ตามการเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากรและความเจริญทางเศรษฐกิจ

สถานการณ์ปี'36 : น้ำแล้ง...เขื่อนแห้งขาด

สิ่งที่เป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าปัญหาขาดแคลนน้ำจะมีความรุนแรงถึงขั้นวิกฤติคือ ปริมาณน้ำในเขื่อนภูมิพลและเขื่อนสิริกิติ์ ซึ่งเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญของประเทศลดลงน้อยที่สุดในรอบ 30 ปีที่ผ่านมาพบว่า เขื่อนภูมิพลมีปริมาณน้ำที่ใช้งานได้ประมาณ 1,302 ล้านลูกบาศก์เมตรคิดเป็นร้อยละ 13 ของความจุที่ใช้งานได้ซึ่งน้อยกว่าปี 2535 ถึง 2,039 ล้านลูกบาศก์เมตร เขื่อนสิริกิติ์ มีปริมาณน้ำใช้งานได้ประมาณ 1,137 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 17 ของความจุที่ใช้งานได้ นอกจากนี้ในปัจจุบันยังมีเขื่อนที่อยู่ในภาวะวิกฤติอีกหลายเขื่อน เช่น เขื่อนแม่จัด เขื่อนจุฬาภรณ์ เขื่อนห้วยหลวง เขื่อนลำปาว เขื่อนทับเสลา

จากปริมาณน้ำในเขื่อนโดยรวมของประเทศทั้งหมดนี้เมื่อเปรียบเทียบกับปีก่อน ๆ ที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าในปีนี้มีปริมาณน้ำในเขื่อนต่าง ๆ ได้ลดน้อยลงกว่าทุกปี แต่ทั้งนี้อาจจะมีบางเขื่อนที่ระดับปริมาณน้ำเริ่มที่จะทรงตัวอยู่ในภาวะปกติ โดยเฉพาะเขื่อนกิวลมทางภาคเหนือ แต่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้น ในขณะที่ปริมาณน้ำฝนที่

ตกลงมานั้นน้อยลงอย่างมาก ทั้งนี้จะเรียกว่าขาดแคลนเลยก็ว่าได้ โดยเฉพาะปริมาณน้ำในเขื่อนอุบลรัตน์มีไม่เพียงพอจนต้องหยุดผลิตกระแสไฟฟ้า

คาดการณ์ปี'37 : น้ำทุกหยดมีคุณค่า

กรมชลประทานได้คาดการณ์ปริมาณน้ำในช่วงฤดูแล้งในปี 2537 โดยคาดว่าปริมาณน้ำในเขื่อนภูมิพลและเขื่อนสิริกิติ์จะมีน้ำเหลืออยู่น้อยกว่าปี 2536 ถึงร้อยละ 50 ซึ่งจะมีน้ำไหลลงอ่างเก็บน้ำเขื่อนภูมิพลและเขื่อนสิริกิติ์ไม่เกิน 1,200 ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งจะเป็นปริมาณใกล้เคียงกับน้ำที่ต้องใช้ในการทำนาปี จึงประมาณว่าในวันที่ 1 มกราคม 2537 น้ำในอ่างเก็บน้ำทั้งสองเขื่อนจะมีเหลือเพียง 2,000 ล้านลูกบาศก์เมตร นับเป็นปริมาณน้ำที่เหลือน้อยที่สุดในรอบ 30 ปี สำหรับสาเหตุของความแห้งแล้งในปี 2537 นั้นเกิดจากฝนทิ้งช่วงเข้าเดือนกรกฎาคมยาวนานต่อเนื่องมาถึงปลายเดือนสิงหาคม และหมดฝนเร็วกว่าปกติ 1 เดือน กอปรกับร่องความกดอากาศต่ำได้ถอยร่นไปอยู่ในบริเวณภาคใต้ ดังนั้นโอกาสที่จะได้นำฝนจากพายุกที่จะพัดผ่านประเทศไทยตอนบนจึงไม่มี

ในขณะที่ปริมาณน้ำในเขื่อนทั้ง 2 แห่งที่มีอยู่จะต้องนำมาใช้ผลิตน้ำประปา 500 ล้านลูกบาศก์เมตร ระบายให้ชาวนาปีที่กำลังตั้งท้อง 40 ล้านลูกบาศก์เมตรใช้สำหรับผลักดันน้ำเค็มในแม่น้ำเจ้าพระยา 300 ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งในปีหน้าคาดว่าน้ำเค็มจะดันมาถึงสะพานสมเด็จพระนั่งเกล้า จากก่อนหน้านี้ น้ำเค็มมาถึงสะพานพุทธยอดฟ้าเท่านั้น รวมทั้งการจัดสรรน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคริมฝั่งแม่น้ำจำนวน 400 ล้านลูกบาศก์เมตร จัดสรรให้การใช้งานในปัจจุบันพื้นฐานต่าง ๆ 1,200 ล้านลูกบาศก์เมตร และใช้อุปโภคบริโภค ปลุกพืชฤดูแล้ง และจ่ายให้ในเขตประปาส่วนภูมิภาคอีก 800 ล้านลูกบาศก์เมตร ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าในปี 2537 นั้น ปัญหาหน้าขาดแคลนจะรุนแรงมากขึ้นอย่างแน่นอน โดยรัฐบาลได้เตรียม

การแก้ไข โดยจะเคร่งครัดในการจัดสรรน้ำ โดยจะเน้นการจัดสรรน้ำเพื่อการบริโภคอุปโภค เป็นอันดับแรก และจะให้การเพาะปลูกพืช ที่ต้องการน้ำน้อยปลูกอยู่ใกล้คลองที่ใช้น้ำ ได้เท่านั้น ให้หยุดเดินเรือในแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำท่าจีน และแม่น้ำสุพรรณบุรี ตั้งแต่ มกราคม-เมษายน 2537 และยังแนะนำให้ เกษตรกรเก็บน้ำไว้ในสระ หนอง บึง และ ร่องสวนให้มาก เพื่อเตรียมรับมือน้ำเค็ม ที่จะรุกล้ำเข้ามา

ผลกระทบจากภัยแล้ง : เดือดร้อนกัน ทั่วหน้า

จากสภาวะความแห้งแล้งของประเทศ- ไทยที่นับวันจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น สภาพ ดินฟ้าอากาศของประเทศไม่เป็นไปตาม ธรรมชาติ ตามฤดูกาลปกติ ในอดีตของ ประเทศที่ผ่านมา แม้จะมีสภาพอากาศ ที่ร้อนอยู่บ้าง แต่ก็ยังเป็นไปตามปกติของฤดูกาล มีฤดูร้อน ฤดูหนาว ฤดูฝน ผลัดเปลี่ยนหมุน เวียนกันไป แต่ในขณะนี้สามารถยืนยันได้ว่า ประเทศไทยมีเพียงฤดูร้อนเพียงอย่างเดียว ซึ่งเป็นสาเหตุหลักของปริมาณน้ำฝนของ ประเทศที่ลดลงอย่างน่าวิตกในปัจจุบันและ ในอนาคต ได้ส่งผลกระทบต่อการผลิตภาค ต่าง ๆ ดังนี้

1. ภาคการเกษตร จากสถานการณ์ ความแห้งแล้งที่ค่อนข้างจะวิกฤติและรุนแรง กว่าปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะพื้นที่ที่อยู่ในเขต ชลประทาน เขตลุ่มน้ำเจ้าพระยาใหญ่และ ลุ่มน้ำพิษณุโลก ได้แก่ ที่ราบภาคเหนือ ตอนล่าง และภาคกลางตอนบน ที่อาศัยน้ำ ดันทุนจากอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ 2 เขื่อนคือ เขื่อนภูมิพล และเขื่อนสิริกิติ์ เนื่องจาก ขณะนี้น้ำในเขื่อนดังกล่าวมีปริมาณลดลง อย่างมาก ทำให้การผลิตภาคเกษตรกรรม ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง โดยเฉพาะ การทำนาปีในปีนั้นรวมทั้งฤดูทำนาปรังในปี 2537

เนื่องจากกรมชลประทานไม่สามารถที่จะ ส่งน้ำสำหรับเกษตรกรได้ใช้สำหรับปลูกพืช ได้อย่างเพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขต พื้นที่ชลประทานที่อยู่ท้ายอ่างเก็บน้ำเขื่อน ภูมิพลและเขื่อนสิริกิติ์มากกว่า 80 ล้านไร่ จะมีการใช้น้ำมาก แยกเป็นการใช้น้ำในฤดูฝน เฉลี่ยประมาณ 4,000 ล้านลูกบาศก์เมตร และฤดูแล้งเฉลี่ยประมาณ 6,000 ล้าน- ลูกบาศก์เมตร หรือเฉลี่ยประมาณปีละ 10,000 ล้านลูกบาศก์เมตร

2. ภาคอุตสาหกรรม น้ำเป็นส่วนสำคัญ มากอย่างหนึ่งในกระบวนการผลิตทาง อุตสาหกรรม นับตั้งแต่การใช้เพื่อชำระล้าง วัสดุดิบ ให้ทำความสะอาดเครื่องมือเครื่องใช้ ไปจนถึงการหล่อเย็นหรือการระบายความร้อน ของเครื่องจักร และการใช้กับหม้อน้ำ หาก นำไปเปรียบเทียบกับการใช้น้ำในภาค เกษตรกรรมแล้ว พบว่า ภาคอุตสาหกรรม ใช้น้ำเป็นปริมาณที่น้อยกว่าประมาณ 30 เท่า

ในปัจจุบันผลกระทบต่อการขาดแคลน น้ำในภาคอุตสาหกรรมยังไม่รุนแรงเท่าใดนัก ซึ่งในอนาคตภาคอุตสาหกรรมจะมีการขยาย ตัวอย่างรวดเร็วตามที่ได้มีการคาดการณ์ว่า ในปี พ.ศ. 2545 จะมีปริมาณความต้องการ ใช้น้ำในนิคมอุตสาหกรรมภาคตะวันออก รวมทั้งสิ้นปีละ 90.5 ล้านลูกบาศก์เมตร แบ่งเป็นนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบังปีละ 19.3 ล้านลูกบาศก์เมตร นิคมอุตสาหกรรม มาบตาพุดปีละ 69.7 ล้านลูกบาศก์เมตรและ นิคมอุตสาหกรรมต่าง ๆ ในจังหวัดระยอง ปีละ 15 ล้านลูกบาศก์เมตร ดังนั้น ถ้ายังไม่ เร่งแก้ไขปัญหานี้ ในอนาคตภาคอุตสาหกรรม ต้องขาดแคลนนํ้าอย่างแน่นอน

3. ด้านการผลิตน้ำประปา น้ำประปา ที่ใช้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและ ปริมณฑล ในปัจจุบันใช้แหล่งน้ำจากแม่น้ำ เจ้าพระยาทั้งสิ้นประมาณปีละ 1,100 ล้าน

ลูกบาศก์เมตร โดยในแผนการใช้ น้ำของการประปานครหลวงจะเพิ่มสูงสุดเป็นวันละ 5 ล้านลูกบาศก์เมตรในปี 2543 ดังนั้นปัญหาการขาดแคลนน้ำจึงเป็นปัญหาที่ทุกฝ่ายวิตกกังวลทางด้านกรมชลประทาน จึงได้จัดแผนการจัดสรรน้ำโดยลดการจัดสรรน้ำดิบให้การประปานครหลวงเหลือปริมาณ 500 ล้านลูกบาศก์เมตร จะทำให้กำลังการผลิตน้ำประปาต่อวันเหลือเพียงวันละ 2.7 ล้านลูกบาศก์เมตร จากเดิมที่ผลิตวันละ 3.5 ล้านลูกบาศก์เมตร ในขณะที่การใช้ น้ำประปาของ 2 ผู้ใช้หลัก คือ คริวเรือน และภาคธุรกิจ-บริการ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยตลอด

สำหรับเขตที่จะได้รับผลกระทบจากน้ำประปาส่วนใหญ่จะได้แก่ พื้นที่ในเขตชานเมืองของกรุงเทพฯตอนใต้และเหนือ จากปกติในบริเวณนี้จะมีน้ำไหลอ่อนอยู่แล้ว เมื่อเกิดปัญหานี้ขึ้นทำให้แรงดันน้ำประปาจากท่อจะน้อยกว่าปกติ ซึ่งจะทำให้ น้ำไหลอ่อนลงมากและอาจทำให้ไม่มีน้ำในชั้น 2 ของบ้าน

ส่วนทางด้านอาคารสูง และตึกระฟ้า ที่มีอยู่จำนวนมากนั้น อาจจะได้รับผลกระทบไม่มากนัก เพราะส่วนใหญ่ตึกเหล่านี้จะมีที่เก็บน้ำเป็นของตนเองอยู่แล้ว โดยมีที่กักเก็บไว้ใต้ดินและบนดาดฟ้า ซึ่งสามารถเก็บน้ำไว้ใช้ได้ประมาณ 1-2 วัน และมีเครื่องสูบน้ำขึ้นไปเก็บไว้บนหลังคาเพื่อจ่ายน้ำมาใช้ภายในอาคาร

4. ผลกระทบในการผลิตพลังงานไฟฟ้า นับตั้งแต่ปี 2535 ที่ผ่านมานั้นประเทศไทย

รายงานภัยแล้ง

ได้ประสบกับภาวะแห้งแล้งอย่างมากอันเป็นผลให้เกิดภาวะขาดแคลนน้ำทั่วประเทศ และเป็นผลต่อเนื่องกับการผลิตพลังงานไฟฟ้าของประเทศ เนื่องจากในปัจจุบันปริมาณน้ำฝนที่ได้ตกลงมามีปริมาณน้อยมาก อันเป็นผลทำให้เขื่อนอุบลรัตน์และเขื่อนห้วยกุ่มในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ซึ่งเป็นเขื่อนผลิตกระแสไฟฟ้าจากพลังน้ำนั้นได้หยุดการผลิตกระแสไฟฟ้าตั้งแต่ต้นเดือนสิงหาคมปี 2536 ที่ผ่านมา จากภาวการณ์ในปัจจุบันที่เขื่อนต่าง ๆ ทั้งทางภาคเหนือและภาคกลางขาดแคลนน้ำ จึงส่งผลกระทบต่อการใช้ไฟฟ้าผลิตโดยตรงทำให้จะต้องนำเชื้อเพลิงชนิดอื่น ๆ ได้แก่ น้ำมันดีเซล น้ำมันเตา และก๊าซธรรมชาติ เข้ามาเป็นวัตถุดิบในการผลิตพลังงานไฟฟ้าแทนพลังน้ำ

ปัญหาเรื่องน้ำขาดแคลนยังมีผลกระทบในแง่ของสังคมและวิถีการดำเนินชีวิตอีกไม่น้อย ดังจะเห็นได้จากในปัจจุบันปัญหาการแย่งชิงแหล่งน้ำเพื่อยังชีพหรือเพื่อธุรกิจของตนเองเริ่มมีให้เห็นมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นปัญหาการปกป้องแหล่งน้ำ หรือเก็บกักน้ำเพื่อใช้ในเชิงธุรกิจ เช่น สนามกอล์ฟ โรงงานอุตสาหกรรม รวมทั้งสถานบริการต่าง ๆ มีมากขึ้น ซึ่งการกระทำดังกล่าวอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งในสังคมขึ้นได้ นอกจากนี้แล้วปัญหาการขาดแคลนน้ำยังส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคมอีกด้วย เช่น การอพยพหนีความแห้งแล้งในภาคอีสานเข้ามาหางานทำในกรุงเทพฯมีมากขึ้น เนื่องจากไม่สามารถทำการปลูกพืชตามฤดูกาลได้ ส่งผลให้วิถีการดำเนินชีวิตของกลุ่มคนงานเหล่านั้นแปรเปลี่ยนไปจากเดิม และอาจนำมาซึ่งปัญหาทางสังคมอีกด้วย

แนวทางการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ

ปัญหาการขาดแคลนน้ำของประเทศไทยที่นับวันจะรุนแรงยิ่งขึ้น ดังนั้นรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงได้เร่งดำเนินการแก้ไขปัญหานี้โดยริบด่วนดังนี้

1. ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรและประชากรในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาทราบถึงสภาวะการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้งปี 2537 พร้อมกับดำเนินการจัดสรรน้ำส่วนใหญ่เพื่อการอุปโภคบริโภค ลดการเพาะปลูกข้าวนาปรังและหยุดการเดินเรือในช่วงฤดูแล้ง
2. ให้ประชาชนเก็บน้ำตามสระ หนอง

บึงและร่องสวนให้มาก เพื่อเก็บน้ำต้นทุนไว้ใช้ในหน้าแล้ง

3. ปิดกั้นทำนบชั่วคราวที่ปากคลอง เพื่อป้องกันน้ำเค็มไม่ให้รุกเข้าไปตามคลอง

4. รณรงค์ให้ผู้ใช้ น้ำทุกกลุ่ม ทุกกิจกรรมใช้น้ำอย่างประหยัดโดยเร็ว

การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในระยะยาว

1. สร้างจิตสำนึกให้ผู้ใช้ น้ำทุกกลุ่ม ทุกกิจกรรมมีการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่าและประหยัดตลอดไป

2. จัดหาแหล่งเก็บกักน้ำในเขตลุ่มน้ำเจ้าพระยาเพิ่มเติม

- ขุดลอกหนอง คลอง บึง ตามท้องที่ต่าง ๆ และรักษาสภาพให้สามารถใช้งานได้ยืนยาว

- สนับสนุนโครงการสร้างสระเก็บน้ำในไร่นาให้ทั่วถึง

- พิจารณาสรางเขื่อนในเขตลุ่มน้ำสาขาแม่น้ำเจ้าพระยาที่มีศักยภาพในการพัฒนา

จากแนวทางการแก้ไขปัญหาขาดแคลนที่รัฐบาลได้เร่งดำเนินการแก้ไขมานั้น นับเป็นการมุ่งเน้นแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเท่านั้น ซึ่งยังไม่เป็นการเพียงพอ ดังนั้น รัฐบาลควรจะดำเนินการตามข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. กำหนดนโยบายเรื่องน้ำในการต่อต้านความแห้งแล้งให้ชัดเจน ทำรายการแหล่งน้ำที่มีอยู่ ทำแผนรวมสำหรับการพัฒนาแหล่งน้ำ และจัดการน้ำให้สมบูรณ์ทั้งแผนระยะสั้นกับแผนระยะยาว

2. ต้องวางแผนจัดการแหล่งน้ำอย่างถูกวิธี การป้องกันแหล่งน้ำและสิ่งแวดล้อมเสื่อมสภาพตลอดจนใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ จึงจะสามารถต่อต้านความแห้งแล้งได้สำเร็จ

3. สสำรวจแหล่งน้ำทั้งน้ำท่าและน้ำใต้ดิน พร้อมทั้งการจัดทำแผนอนุรักษ์น้ำจากแหล่งน้ำทั้งสองแห่งดังกล่าว

4. ส่งเสริมวิจัยด้านเทคโนโลยีของแหล่งน้ำ บริเวณพื้นที่ซึ่งง่ายต่อการเกิดภาวะแห้งแล้ง

5. พิจารณายกถ่ายน้ำจากแหล่งน้ำที่มีเหลือไปยังบริเวณแห้งแล้งขาดแคลน

6. ส่งเสริมพัฒนาพันธุ์พืชที่ทนต่อความแห้งแล้งขึ้น

7. ควรร่างกฎหมายแม่บทที่ว่าด้วยความผิดต่อการใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำไว้ในที่เดียวกัน เพื่อความสะดวกในการบังคับใช้กฎหมายอย่างครบถ้วน ทั้งนี้โดยนำบทกฎหมายที่ซ้ำซ้อนและกระจัดกระจายอยู่ในกฎหมายฉบับต่าง ๆ มารวมอยู่ในฉบับเดียวกันโดยปรับปรุงแก้ไขให้ใช้ได้สำหรับทุกหน่วยงาน ตลอดจนยกร่างหลักเกณฑ์ใหม่ ๆ ขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเหตุการณ์ในปัจจุบัน

8. กำหนดมาตรการตรวจสอบคุณภาพน้ำอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ น้ำที่จะนำมาใช้ผลิตน้ำประปามีคุณภาพ เป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายด้านการกำจัดหรือปรับปรุงคุณภาพน้ำให้เหมาะสมต่อการอุปโภคบริโภค ทั้งนี้จะต้องมีมาตรการตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในด้านการตรวจสอบคุณภาพน้ำด้วยว่า ได้มีการปฏิบัติงานอย่างเข้มงวดเพียงใด

9. เพื่อรองรับการขยายตัวของแหล่งชุมชน ควรกำหนดแผนการจัดหาแหล่งน้ำดิบเพื่อการประปาพร้อมทั้งมีมาตรการควบคุมคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติ

10. ควรมีการรณรงค์ให้ราษฎร ได้มีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลรักษาป่าไม้ที่ยังเหลือให้คงมีสภาพสมบูรณ์และไม่ถูกทำลายเพิ่มขึ้นต่อไป

บทสรุป

จากสภาพการณ์ขาดแคลนน้ำในปัจจุบันที่ทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ อันเนื่องมาจากฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล ทำให้ปริมาณน้ำในเขื่อนสำคัญ ๆ ทั้งทางภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีปริมาณลดลงอย่างมาจนถึงขั้นวิกฤติแล้ว ในขณะที่ปริมาณความต้องการใช้น้ำนับวันมีแต่จะเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นปัญหาการขาดแคลนน้ำจึงนับเป็นปัญหาระดับประเทศที่ทุกคนทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือเร่งหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วน โดยช่วยกันคิดว่าทำอย่างไรจึงจะเกิดปัญหาน้อยที่สุด เมื่อน้ำน้อยสิ่งเดียวที่จะทำได้ก็คือการใช้น้ำอย่างประหยัด เพราะน้ำก็คือทรัพยากรที่ไม่สามารถสร้างขึ้นทดแทนได้จากธรรมชาติ